

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio secunda. Vtrum in costa sint aliquæ rationes seminales.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

in carne, sed qualibet data quum in continua & diuisibilis est dare minorem, forsitan verum est quod si separaretur, statim corrumpetur.

6 Quum igitur dicitur quod minimū aëris cōuertitur in minimum aque, aut in minus minimo. Dicendū quod conuertitur in aquam, & in minus secundū decuplum minimo separabili. Illud tamen minus est coniunctum, & non separatum, in minus enim separatum conuerti non potest, quia nec illud esse potest, quia in separatis est dare minimum. Sed bene potest conuerti in coniunctū minus minimo separato, quia in coniunctis non est dare minimum. Et si istud cōiunctum minus minimo separato conuerteretur iterum in aërem, conuerteretur in decem partes aëris coniunctas, quæ non efficerent nisi vnum minimum aëris separatam, & non decem minima separata, vt isti putant, & ita nō fieret aër magnus ex paruo, sed equalis ex equali.

Ab. in scripto.

7 Alia est opinio quorundā dicentium, quod nec opere nature, nec virtute diuina potest fieri magnum de paruo, nec potuit fieri corpus Euz de coila Adæ sine rarefactione, vel additione materiæ: quod probant sic, Corpus Euz non potuit formari ex tam parua materia, nisi per aliquā eius multiplicationem. Hæc autem multiplicatio potest intelligi, vel secundum quantitatem solum, sed secundum essentiam materiæ. Si secundum quantitatem solum, sic necessarium est quod fieret per rarefactionem, quia ratio diffinitiuā rarefactionis est, quod eadem materia accipiat maiores dimensiones, vt patet. 4. Phis. Sed si multiplicatio attendatur solum secundum quantitatem, hoc est, per hoc quod eadem materia prius sub paruis dimensionibus existens accipit maiores dimensiones: ergo nō potest ibi non esse rarefactio. Quum Deus non possit separare diffinitionem a diffinito. Si verò multiplicatio attendatur secundum essentiam materiæ, oportebit dicere, quod aliquid materiæ factum fuit sub forma corporis mulieris, quod quandoq; non erat sub forma coisæ. Illa ergo materia, vel est de nouo creata, vel prius erat sub forma alterius corporis. Et quicquid horum detur, semper habebitur quod ad materiam coisæ facta est additio alterius materiæ, vel præexistentis, vel de nouo create: ideo &c.

8 Hæc autem ratio non cogit: dato enim quod multiplicatio solum quantitatem attingat, non oportet propter hoc dicere, quod ibi sit rarefactio. Et cū dicitur quod ratio diffinitiuā rarefactionis est, eandem materiam accipere maiores dimensiones, falsum est, illa enim quæ sunt diuersa per essentiam non se habent vt diffinitio & diffinitum. Sed paruum fieri magnum supposita eadem materia, & densum fieri rarum, sunt diuersa per essentiam, ergo &c. Maior patet, minor probatur, quia illæ actiones sunt distinctæ realiter, quæ sunt ad terminos distinctos realiter (rationes enim motuum & actionum sumuntur ex terminis vt dicitur 5. Phis.) Sed actio qua ex paruo fit magnum est ad perfectam quantitatem tanquam ad terminum. Actio verò qua ex denso fit rarum est ad qualitatem vt habetur 4. Phis. ergo &c. Et ideo e contrario esset arguendum sic, illa quæ sunt diuersa per essentiam possunt diuina virtute separari, nisi alterum sit pura potentia quæ ab omni actu separari non potest, sed extensio eiusdē materiæ per maiorem quantitatem, & rarefactio sunt diuersæ actiones realiter, ergo &c. Item si rarefieri esset eadem materiam accipere maiores dimensiones, non posset esse rarefactio vbi nulla esset materia, quod falsum est, nam Deus posset accidentia remanentia in sacramento altaris mutare secundum rarum & densum.

9 Ideo sunt alij tenentes mediam viam quod Deus potest facere magnum de paruo sine rarefactione, & sine additione materiæ, non autem hoc potest natura. Primum patet dupliciter. Primò quia Deus potest facere quicquid est in potentia materiæ non solum naturali sed & mediationali. Sed qualibet materia quantum est de se est æqualiter in potentia ad magnum & paruum, rarum & densum, ergo &c. Maior patet. Minor probatur, quia materia secundum se non est quanta aut qualis, sed in potentia ad quantitatem vel qualitatem secundum quamlibet diffinitionem. Et istud est equaliter in omni materia, vnde si materia montis & parui lapidis per intellectum separantur ab omni forma substantiali & quantitate, nulla differen-

*d. 24. q. 1.
1171. 28.*

tia esset inter eas quantum ad susceptionem magnitudinis & paruitatis, raritatis & densitatis. Item constat quod Deus potest facere quantum sine raro & denso, sicut sine aliis qualitatibus, & etiam sine materia. Sed illud quantum non est dubium quin possit mutari de magno in paruum & e converso de paruo in magnum, hoc autem fieret sine rarefactione & condensatione, & etiam sine additione, vel subtractione materiæ, ergo &c.

10 Secundum patet, quia quicquid natura facit in generabilibus & corruptibilibus facit mediante calido & frigido (vt patet ex 4. Metho. gignunt enim calidum & frigidum vincencia materiam vt ibidem dicitur.) Sed calidum non extendit paruum in magnum nisi rarefaciendo. Nec frigidum contrahit magnum in paruum nisi condensando, ideo &c.

11 Ad argumenta in oppositum dicendum. Ad primum dicitur quod materia secundum se nō est alteri materiæ æqualis vel inæqualis. Cū æqualitas vel inæqualitas sint relationes fundatæ secundum quantitatem, sed diuersæ quantitates possunt esse successiue in eadem materia ratione quarum potest æquari pluribus, & etiam parti & toti.

12 Ad secundum dicendum quod magnum non est nisi ex magna materia, nec paruum nisi ex parua, & vniuersaliter tantum ex tanta. Sed hoc non est in materia secundum se sed ratione quantitatis, & ideo tanta est materia sub quanta quantitate existit.

QVÆSTIO SECVNDA.

Vtrum in materia sint aliquæ rationes feminales.

Tho. 1. q. 11. ar. 2.

Secundò queritur, Vtrum in materia sint aliquæ rationes feminales. Et videtur quod non, quia quicquid est extra animam est res & non ratio, sed quicquid est in materia est extra animam, ergo est res, & non ratio, non sunt ergo in materia rationes feminales.

2 Item semen importat aliquid actiuum, vt dicitur 2. Phisic. Sed in materia non est aliquid actiuum cū ipsa secundum se sit pura potentia, cuius est pati & non agere, ergo &c.

3 IN CONTRARIVM est August. & habetur in litera.

4 RESPONSIO. Circa quæstionem istam duo sunt videnda. Primò verum in materia sit aliquid quod conuertatur in naturā formæ, quia hoc posuerunt aliqui esse rationes feminales. Secundò dato quod nō, quia sunt secundum veritatem rationes feminales.

5 CIRCA primum sic procedetur, quia omnia opinionone quæ ponit in materia latitacionem formarum eo quod negat veram generationē & ponit solum educationem formæ de occulto ad manifestum. Omnia etiam illa opinione quæ dicit omnes formas esse ab extrinseco per creationem, eo quod tollit a rebus proprias actiones, & negat sensum. (Hæc autem a doctoribus sufficienter reprobata sunt.) Primò ponemus quādam opinionem magis nouam, quæ ponit purum possibile conuerti sua corruptione in naturam formæ. Secundò videbitur quid veritatis sit in illa opinione.

6 Quantum ad primum sciendum quod quidā dicunt quod in generatione rerum naturalium est considerare quatuor per ordinē. Primò ipsum nihil quod est negatio omnis entitatis. Secundò purum possibile quod de proximo se habet ad nihil. Tertiò materia. Quartò & vltimo formam substantialem. Generatur ergo aliquid naturaliter per hoc quod purum possibile, quod est in materia, transmutatur in naturam formæ, non quidem sua perfectione, tanquā aliquid existens sub forma & perfectū per formam, quia illud est materia quæ manet sub forma rei factæ, sed transmutatur in formam sua corruptione, nec tamen ad nihil, quia manet quodam modo in forma scilicet in virtute. Istud autem purum possibile multiplicatur in materia secundum multiplicationem formarum, in quas est transmutabile, & est minoris actualitatis, quam materia, quia materia manet in re facta: purum autē possibile non manet, vt dictum est.

7 Mo.

7 Motium autē huius opinionis fuit duplex. Vnum, quia timebant quod nisi poneretur aliquid quod conuerteretur in naturam formā, quod oportet dicere quod forma fieret ex nihilo, & sic crearetur, & non esset per generatio nē, propter quod posuerunt in materia aliquid tale, quod transmutaretur in vnamquāq; formā possibilem in materia, & illud dixerunt purum possibile. Aliud fuit ex dicto commentatoris super duodecimum meta. de numero potentiarum in materia, dicit enim quod numerus potentiarum est secundum numerum specierum generabilium & corruptibilium. Et istud non potest intelligi de materia secundum se quum sit vna, sed vt dicunt de isto puro possibili quod multiplicatur in ipsa.

8 In ista opinione sunt tria inconuenientia. Primum, quia quod ponit esse fictitium. Secundum quia sibi contradicunt. Tertium est, quia in cōditū in illud quod vitare intendunt. Primum apparet autoritatibus & rationibus. Primō autoritate Philosophi. i. Phisic. vbi inquit de principiis omnium rerum transmutabilium, qui nūquam posuit ali quod purum possibile, nisi materiam, & tamen posuisset si esset, quum illud purum possibile magis sit necessarium ad generationem quam priuatio, de qua tamen Philo. facit mentionem. Ad idem est autoritas Augusti. lib. confessionum, quae dicit quod materia est propē nihil, ita vt si fas esset potius deberet dici non ens, quam ens, vel aliquid. Ex quo patet quod materiam ponit purum possibile, & esse in infimo gradu entitatis, ita quod sub ipsa statim est casus in nihil.

9 Item patet per rationē, primō, quia illud quod habet rationē primi subiecti sumitur a potētia passiuā, per quā aliquid est alterius subiecti receptiuum. Sed materia secundum essentia suam est primū subiectum simpliciter, in quo sunt omnia alia, & ipsa non in alio, & ideo ingenita & incorruptibilis, quia nō resoluitur in aliud subiectum primum (vt dicitur in fine primi Phisic.) ergo &c.

10 Secundō principaliter apparet quod sibi contradicunt in hoc quod ponit purū possibile minoris entitatis, quam sit materia, & nihilominus dicunt quod forma nō fit in materia, nisi mediante isto puro possibili, quod conuertitur in ipsam, forma non vniūtur, nec potest vniūtur materiae per aliquid quod magis distat ab illa forma, quā distat materia, mediū enim quo vniūtur extrema minus distat a quolibet extremorum, quā extrema adinuicē. Sed purum possibile si fit minoris entitatis, quā materia vt dicunt plus distat a forma quā a materia, ergo non erit mediū quo transmutetur ad formam, vel si fit mediū non erit minoris entitatis quā materia. Item illud purum possibile cum sit in materia, vt in subiecto (neq; enim ponitur per se subsistens) oportet quod sit accidens, cum nō sit forma substantialis, neq; materia, neq; compositum. Sed omne accidens cum sit aliqua forma est maioris entitatis quā sit materia, &c.

11 Tertio apparet quod incidunt in illud quod vitare intendunt, scilicet quod forma fiat ex nihilo, & creetur, quia illud purum possibile si debebat transmutari in formā corporaliter (vt dicunt) ergo prius saltem ordine naturae est purum nihil quā forma fiat, & sic forma non fiet ex alio quo, sed ex nihilo, vel post illud nihil, & sic creabitur. Itē illud quod producit per aliquā actionem naturalem, non supponitur in omni actione naturali. Nullam enim agēs supponit ex necessitate illud quod producit. Sed purum possibile producit in actione naturali, dicunt enim quod quum forma corrumpitur, quod corrumpitur in purum possibile, sicut ex puro possibili generatur, &c.

12 Dicendum est ergo quod ante generationem nihil praexistit in materia, quod conuertatur in naturam formae, quod patet, quia sicut forma praexistit in potētia passiuā materiae sicimō verius praexistit in potētia actiuā generantis. Sed forma non praexistit in potētia actiuā generantis, sic quod ipsa forma, vel aliquid eius praexistat ibi, vel aliquid generantis conuertatur in ipsam, ergo &c. Et sic patet primum principaliter propositum.

13 CIRC A secundū, scilicet quid sint rationes seminales. Notandum quod quaedam rationes dicuntur primordiales, quaedam abedientiales, quaedā verō seminales. Primordiales sunt rationes rerum, vt in Deo praexistunt, qui res producit per intellectum, sicut artifex omnium habēs

omnem scientiā. Ratio verō obedientialis est potētia, quae est in creatura, vt de ea fiat quicquid contradictionē non implicat, sicut quod de trunco immediatē fiat vitulus. Et haec ratio seu potētia obedientialis est in creatura solum respectu Dei, secundū quam deus facit de qualibet creatura quicquid vult, & sicut vult. Rationes verō seminales sunt virtutes actiuā & passiuā collatae rebus, secundum quas non quodlibet fit ex quolibet, neq; quolibet modo, sed determinatū ex determinato, & determinato modo, & per determinata media, sicut nō ex quocunq; fit equus, sed ex femine equi, nec quolibet modo, sed oportet semē prius esse molle postea durum, vt dicitur 2. Phisic. Et quāquam generaliter omnes virtutes actiuā cum passiuā sibi correspondentibus dicuntur rationes seminales. (Nam Aug. dicit. 3. de trin. quod omnium quae visibilibus ad oculos nostros procedunt occulta quaedam semina in elementis mundi latent) tamē propriissime dicitur rationes seminales esse in illis, in quibus simile ex simili producitur, maxime in viuētib; Talia enim proprie ex femine generantur. Et ex virtute actiuā & passiuā, in his tāquam in perfectioribus rebus, translaturū est nomen rationis seminalis ad omnes virtutes naturales actiuā & passiuā.

14 Quicquid ergo producitur praeter haec rationes seminales, si tale sit quod per se subsistat, nec fit alterius pars, propriissime dicitur creati, vt angelus. Si autem huiusmodi fuerit, quod est nātū sit per se subsistere, est tamen alterius pars, minus proprie dicitur creati, vt est anima intellectiuā. (Nam & rationes seminales cooperantur aliquo modo ad esse eius non absolute & simpliciter, sed ad esse in materia, disponendo materiam.) At verō si tale sit quod nec est alterius pars, nec est nātū per se subsistere, minime proprie dicitur creati, sicut est de gratia in anima. Forma verō quae non est nata per se subsistere, & producit secundum rationes seminales proprie dicitur esse terminus generationis, & nullo modo dicitur creati, quauis nihil sit in materia, quod conuertatur in ipsam.

15 Ad primum argu. dicendum quod ratio sumitur non solum pro pertinentibus ad intellectum, sed pro omni eo quod importat causalitatem respectu alterius. Sicut dicitur quod calor in igne est sibi ratio calefaciendi.

16 Ad secundum dicendum quod sub rationibus seminalibus comprehenduntur non solum virtutes actiuā, sed etiam passiuā eis correspondentes, sicut in generatione animalis semen dicitur, non solum quod ministratur ex parte viri, sed etiam ex parte mulieris, principaliter tamen illud dicitur semen, in quo est virtus actiuā. Et sic loquitur Philosophus.

QVAESTIO TERTIA.

Verum anima intellectiuā producat cum femine.

Tho. 1. q. 118. ar. 2.

Tertio quaeritur, vtum anima intellectiuā producat cum femine. Et videtur quod sic, quia commentator supra. 5. meta. dicit quod impossibile est esse diuersos agentes, quorum vnus actio terminetur ad formam, alterius verō ad subiectum formae secundum se, cum subiectum in actione naturali supponatur, sed prout suscipit formam, sed corpus organicum est subiectum animae. Quum ergo per actionem virtutis formatiuā existentis in femine corpus organifetur, videtur quod eius actio extendatur ad animam.

2 IN contrarium est Aristo. 16. de animalibus, vbi dicit quod intellectus est ab extrinseco. Et in libro de proprietatibus elementorū dicitur quod in natis fit spiritus Dei iussu. Et Eccle. vlt. Reuertatur puluis in terram vnde erat, & spiritus redeat ad dominum, qui dedit illum.

RESPONSI O. Traduci dicuntur illa quae producantur in esse per decisionem in generante, & ideo traductio importat originem & decisionem. Et ideo lignum distans a ligno nō dicitur proprie traduci propter defectum originis, neq; ignis generatus ab igne dicitur proprie traduci propter defectum decisionis. Sola autem generatio animatorum dicitur traductio. Non faciamus autem vim in nomine traductiois, sed inquiramus vtum anima intellectiuā sit generabilis & corruptibilis. Conuertuntur enim secundum naturam.